

TANULÓI ÉLETUTAK – A TIMSS ÉS PIRLS 2011 TANULÓK TANULMÁNYI ELŐMENETELE

T-10

Balácsi Ildikó, Balkányi Péter

Oktatási Hivatal

Kulcsszavak: tanulói életút; lemorzsolódás; TIMSS és PIRLS 2011

A PISA-vizsgálatok is bizonyítják, hogy a tanulók családi háttere Magyarországon erősen befolyásolja tanulmányi lehetőségeiket már középfokon is. A tanuló képzési formája, illetve az, hogy ezen belül mennyire jó tanulói összetételű és eredményű iskolába jár, erősen függ gazdasági, szociális és kulturális indexétől (OECD, 2016; Ostorics et al., 2016). Emellett Magyarországon meglehetősen magas (12,4%) volt 2016-ban a végzettség nélküli iskolaelhagyók aránya a 18–24 évesek körében. A végzettség nélküli iskolaelhagyás, az általános és középfokú oktatásból való lemorzsolódás leginkább a hátrányos helyzetű családok gyermekeit érinti (Kertesi & Kézdi, 2010). Az iskolarendszerekből való lemorzsolódás komplex, az iskolába lépés előtt már megkezdődő folyamat, azonban a lemorzsolódás eseménye többnyire középfokon, jellemzően a szakközépiskolákban és kisebb mértékben a szakgimnáziumokban következik be (Fehérvári, 2015). A tanulmányi előmenetel, illetve a lemorzsolódás folyamatának komplex természetéből adódóan az arra ható tényezőket is komplex rendszerben, a tanuló tanulmányi életútját nyomon követő vizsgálattal célszerű keresni. Kutatásunkban ezért arra teszünk kísérletet, hogy a 2010–2011. tanévben 4. évfolyamos tanulók TIMSS- és PIRLS-vizsgálatban részt vett, országosan reprezentatív mintájának (N=5149) további tanulmányi adatait nyomon kövessük, és megvizsgáljuk, mely iskolai jellemzők segítik a tanulók sikeres előmenetelét. Az elemzéshez a TIMSS és a PIRLS 2011-ben részt vett tanulók adatait a mérési azonosító segítségével összekötöttük az Országos kompetenciamérésekben szereplő adataikkal, valamint a Köznevelés Információs Rendszeréből személyazonosításra alkalmatlan módon kinyert, 2017. június 1-én érvényes tanulói jogviszony adatokkal. Az adatok összekötése alapján a 2011 és 2017 közötti hat év alatt a tanulók 76,5%-a (standard hiba=1,14) haladt tanulmányaival menetrendszerűen, és ért el (folyamatos számozást alkalmazva) a 10. évfolyam végére. Összességében a tanulók 91%-a (0,60) kezdte meg középfokú tanulmányait, 1,2% (0,23) tanult még általános iskolában és 7,9%-uknak (0,57) nem volt jogviszonya 2017. június 1-én. Elemzésünkben hierarchikus logisztikus regresszió alkalmazásával keressük azokat az iskolai szintű, az oktatáspolitikai által befolyásolható tényezőket, amelyek segíthetnek a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók iskolarendszerben tartásában és eredményeik javításában, a veszélyeztető tényezőkkel szembeni ellenállás, reziliencia kialakításában. A vizsgálatba bevont 4. évfolyamos tényezők: a tanulók elkötelezettsége, magabiztossága és attitűdjei az olvasás, a matematika és a természettudományok irányába, az iskola teljesítménybeli elvárásai, az iskolai légkör, az iskola fegyelmezési és biztonsági jellemzői, a tanárok magabiztossága a tanítás terén, a tanárok együttműködési gyakorlata, valamint a tanulók figyelmének felkeltése érdekében alkalmazott tanári gyakorlatok.